Moderaterna
Kristdemokraterna
Liberalerna

FÖRSLAG TILL BESLUT
2025-10-21

TN 2025-0852

Trafiknämnden
Ärende 18

Svar på skrivelse från Anna Malm Kelfve (M) och Karl Henriksson (KD) angående spärrfri tunnelbanestation

Pilotförsöket med öppna spärrar vid Näckrosens tunnelbanestation har nu pågått i snart ett år. Syftet med försöket var att undersöka om spärrfria stationer kan bidra till smidigare flöden, ökad tillgänglighet och förbättrad resenärsupplevelse. De resultat som hittills redovisats visar dock inte på några sådana positiva effekter, tvärtom väcker utvecklingen tydliga farhågor kring både intäktsbortfall och minskad regelefterlevnad.

Enligt trafikförvaltningens svar har valideringsgraden vid Näckrosen sjunkit från cirka 96 procent år 2024 till omkring 70 procent år 2025. Den kraftiga minskningen av antalet validerade enkelbiljetter, nästan 25 procent jämfört med föregående år, står att jämföra med övriga tunnelbanestationer under samma tid där minskningen endast uppgick till drygt en procent. Det innebär att Näckrosen har en onormal variation. Även om vissa resenärer med giltig biljett inte alltid validerar, utgör den samlade utvecklingen en tydlig signal om att avsaknaden av spärrar påverkar följsamheten i biljettsystemet negativt.

Än mer bekymmersamt är det att andelen fuskåkare uppskattas ha ökat från 1 procent till i genomsnitt 7 procent, med toppar på uppemot 9 procent i försöksperiodens inledning.

Till detta kommer frågor om trygghet och ordning. Som tidigare påpekats i skrivelser, interpellationsdebatter och frågestunder i regionfullmäktige har den närliggande Ica-butiken en 300-procentig ökning av stölder och tvingats installera egna spärrar för 280 000 kr. Dessutom har butikens personal utsatts för både hot och våld.

Det är uppenbart att pilotens fortsatta genomförande inte längre fyller något syfte. Trafikförvaltningen konstaterar själv att analyserna inte visar några skillnader i resandemönster jämfört med närliggande stationer, och att inga tecken finns på ökat resande eller förbättrad funktion. Däremot finns tydliga indikationer på ett växande intäktsbortfall, vilket i förlängningen riskerar att drabba hela SL:s ekonomi och därmed alla betalande resenärer.

Med cirka 3 800 passager en vanlig vintervardag (SL och länet 2022) och en genomsnittlig intäkt på drygt 30 kronor per resa motsvarar det ett intäktsbortfall på ungefär 2 miljoner kronor per år, enbart vid Näckrosen. Om en liknande utveckling skulle uppstå vid fler stationer innebär det snabbt mycket stora belopp. En ökning av fuskandelen med sex

procentenheter i hela systemet skulle motsvara ett bortfall på uppemot en halv miljard kronor per år, pengar som annars hade kunnat användas till fler bussar, bättre underhåll och ökad trygghet. Försöket har därmed inte bara visat sig ineffektivt utan också ekonomiskt riskabelt, och bör avslutas innan kostnaderna växer ytterligare.

Till detta kommer ökade kostnader för utökade biljettkontroller, behov av extra rondering samt den långsiktiga risken att resenärernas betalningsvilja urholkas när systemet upplevs som otydligt och orättvist. Sammantaget innebär det att försöket inte bara undergräver ordningen i kollektivtrafiken utan det riskerar också att bli en dyr affär för både SL och skattebetalarna.

Mot denna bakgrund bedöms pilotförsöket ha spelat ut sin roll. Försöket har inte lett till ökad effektivitet eller kundnöjdhet, men däremot till försämrad följsamhet, ökade kontrollkostnader och en försvagad biljettintäkt. Det finns därför starka skäl att snarast återgå till ordinarie spärrsystem.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås trafiknämnden besluta följande:

1. trafikförvaltningen uppdras omedelbart avbryta pilotförsöket med öppna spärrar vid Näckrosens tunnelbanestation

2. trafikförvaltningen uppdras återinstallera spärrarna vid Näckrosens tunnelbanestation

3. trafikförvaltningen uppdras genomföra en översyn av fuskåkandet i länet och installera nya spärrar på platser som i dag har högre andel fuskåkande än genomsnittet